RAPPORT TER TERECHTZITTING
in zaak C-60/90 *

I — De feiten

A — *De toepasselijke bepalingen*

1. De werkingssfeer van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) van de Raad van 17 mei 1977 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen der Lid-Staten inzake omzetbelasting — Gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde: uniforme grondslag (hierna: „Zesde richtlijn"; PB 1977, L 145, blz. 1), is omschreven in artikel 2:

„Aan de belasting over de toegevoegde waarde zijn onderworpen:

1) de leveringen van goederen en de diensten, welke in het binnenland door een als zodanig handelende belastingplichtige onder bezwarende titel worden verricht;

2) de invoer van goederen."

2. Artikel 4, leden 1, 2 en 4, van de Zesde richtlijn luidt als volgt:

„1) Als belastingplichtige wordt beschouwd ieder die, ongeacht op welke plaats, zelfstandig een van de in lid 2 omschreven economische activiteiten verricht, ongeacht het oogmerk of het resultaat van die activiteit.

2) De in lid 1 bedoelde economische activiteiten omvatten alle werkzaamheden van een fabrikant, handelaar of dienstverrichter, met inbegrip van de winning van delfstoffen, de landbouw en de uitoefening van vrije of daarmede gelijkgestelde beroepen. Als economische activiteit wordt onder andere beschouwd de exploitatie van een lichamelijke of onlichamelijke zaak om er duurzaam opbrengst uit te verkrijgen.

3) (...)

4) De in lid 1 gebezigde term ‚zelfstandig' sluit van de belastingheffing loontrekkenden en andere personen uit, voor zover die met hun werkgever een arbeidsovereenkomst hebben aangegaan of enige andere juridische band hebben waaruit een verhouding van ondergeschiktheid ontstaat ten aanzien van de arbeids- en bezoldigingsvoorwaarden en de verantwoordelijkheid van de werkgever.

Onder voorbehoud van de in artikel 29 bedoelde raadpleging, kan elke Lid-Staat personen die in het binnenland gevestigd zijn en die juridisch gezien wel zelfstandig zijn, doch financieel, economisch en organisatorisch nauw

* Procestaal: Nederlands.

met elkaar verbonden zijn, te zamen als één belastingplichtige aanmerken."

3. Ingevolge artikel 13 van de Zesde richtlijn verlenen de Lid-Staten voor bepaalde activiteiten vrijstelling van de belasting over de toegevoegde waarde (BTW). Zo verlenen zij overeenkomstig artikel 13 B, sub d, punten 1 en 5, meer in het bijzonder vrijstelling voor:

„1) verlening van kredieten en bemiddeling inzake kredieten, alsmede het beheer van kredieten door degene die ze heeft verleend;

(...)

5) handelingen, bemiddeling daaronder begrepen, uitgezonderd bewaring en beheer, inzake aandelen, deelnemingen in vennootschappen of verenigingen, obligaties en andere waardepapieren, met uitzondering van:

— documenten die goederen vertegenwoordigen;

— de in artikel 5, lid 3, genoemde rechten of effecten".

Artikel 17 van de Zesde richtlijn regelt het ontstaan en de omvang van het recht op aftrek. Luidens artikel 17, lid 3, sub c, verlenen de Lid-Staten eveneens aan iedere belastingplichtige recht op aftrek of op teruggaaf van de BTW, voor zover de goederen en diensten worden gebruikt voor:

„door de belastingplichtige verrichte handelingen die krachtens artikel 13, punt B, sub a en sub d, punten 1 tot en met 5, zijn vrijgesteld, wanneer de ontvanger buiten de Gemeenschap gevestigd is of wanneer de handelingen rechtstreeks samenhangen met goederen die bestemd zijn om te worden uitgevoerd naar een land buiten de Gemeenschap".

B — *Antecedenten van het geding*

4. Verzoekster in het hoofdgeding, Polysar Investments Netherlands BV (hierna: „verzoekster"), een te Arnhem gevestigde vennootschap naar Nederlands recht, houdt aandelen in buitenlandse vennootschappen die werkzaam zijn op het gebied van de produktie en verkoop van synthetische rubbers en soortgelijke produkten. Verzoekster ontvangt jaarlijks aanzienlijke bedragen aan dividend en keert op haar beurt regelmatig dividend uit aan de moedermaatschappij. Zij verricht zelf geen handelsactiviteiten. Zij is een 100% dochtervennootschap van de in Canada gevestigde Polysar Holding Ltd, die zelf een 100% dochter is van de eveneens in Canada gevestigde Polysar Ltd. Deze laatste vennootschap bezit ook 100% van de aandelen van Polysar Nederland BV en 97% van de aandelen in Polysar Handelsmaatschappij BV.

5. Verzoekster ontving van de Nederlandse administratie een aanslag tot naheffing van omzetbelasting voor het tijdvak van 1 januari 1981 tot en met 31 december 1985. Nadat zij tegen deze aanslag bezwaar had ingediend, handhaafde de Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen te Arnhem de genoemde aanslag tot naheffing. Partijen in het hoofdgeding verschillen van mening over de vraag, of verzoekster recht heeft op teruggave van de haar in rekening gebrachte BTW.

6. Verzoekster heeft tegen de bedoelde aanslag beroep ingesteld bij het Gerechtshof te Arnhem. Zij voert aan, dat zij recht heeft op teruggave van de haar door derden in rekening gebrachte BTW.

7. Van oordeel dat het geschil vragen op werpt over de uitlegging van bepalingen van gemeenschapsrecht, heeft het Gerechtshof te Arnhem bij uitspraak van 30 januari 1990 de behandeling van de zaak geschorst en het Hof van Justitie overeenkomstig artikel 177 EEG-Verdrag de volgende prejudiciële vragen gesteld:

„1) a) Moet een holdingvennootschap welke geen andere activiteiten heeft dan die welke samenhangen met het houden van aandelen in dochtervennootschappen, als belastingplichtige in de zin van de artikelen 4 en 17 van de Zesde Richtlijn betreffende harmonisatie van de wetgevingen der Lid-Staten inzake omzetbelasting worden aangemerkt ?

b) Indien voorgaande vraag ontkennend moet worden beantwoord, is er dan wel belastingplicht indien de holdingvennootschap een schakel vormt in en een geïntegreerd onderdeel uitmaakt van een wereldwijd concern, dat veelal onder één naam, de groepsnaam, naar buiten optreedt ?

2) a) Indien een holdingvennootschap als belastingplichtige moet worden aangemerkt, zijn de dan door haar als zodanig ontwikkelde activiteiten handelingen zoals bedoeld in artikel 13 B, punt d, sub 5, van de hiervoor genoemde richtlijn, zodat deze als van omzetbelasting vrijgestelde diensten moeten worden aangemerkt en de ter zake door derden in rekening gebrachte omzetbelasting niet voor aftrek in aanmerking komt ?

b) Moet, indien de onder 2a gestelde vragen bevestigend zijn beantwoord, de beantwoording anders luiden, indien het concern, waartoe de holdingvennootschap behoort, als zodanig naar EEG-maatstaven uitsluitend belastbare prestaties in de zin van genoemde Zesde Richtlijn verricht ?"

II — Het procesverloop

8. De verwijzingsuitspraak van het Gerechtshof te Arnhem is op 12 maart 1990 ter griffie van het Hof ingeschreven.

9. Krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door:

— verzoekster, vertegenwoordigd door N. R. Jansen, belastingadviseur;

— de Nederlandse regering, vertegenwoordigd door B. R. Bot, secretaris-generaal van het Ministerie van Buitenlandse zaken;

— de Franse regering, vertegenwoordigd door P. Pouzoulet als gemachtigde, bijgestaan door G. de Bergues als plaatsvervangend gemachtigde;

— de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur J. F. Buhl en B. J. Drijber, lid van haar juridische dienst, als gemachtigden.

10. Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

11. Bij beschikking van 16 januari 1991 heeft het Hof de zaak overeenkomstig artikel 95, paragrafen 1 en 2, van het Reglement voor de procesvoering naar de Zesde kamer verwezen.

III — Samenvatting van de bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

A — *Vraag 1, sub a*

12. Volgens *verzoekster* moet deze vraag bevestigend worden beantwoord.

Met een beroep op artikel 4, lid 2, tweede volzin, van de Zesde richtlijn betoogt zij, dat wanneer een holdingvennootschap aandelen in dochtervennootschappen houdt met het oogmerk om er duurzaam opbrengst uit te verkrijgen, deze vennootschap een belastingplichtige in de zin van artikel 4, lid 1, van de Zesde richtlijn is. De aandelen zijn onlichamelijke zaken die kunnen worden geëxploiteerd. Die exploitatie is van duurzame aard wanneer er gedurende een reeks van jaren jaarlijks dividenden worden uitgekeerd. Wanneer er in een dergelijk geval geen sprake was van een belastingplichtige, zou er een verschil in behandeling ontstaan al naar gelang er wordt geïnvesteerd en belegd in roerende goederen of in andere goederen, bijvoorbeeld onroerend goed. Er zou ook een verschil in behandeling ontstaan tussen rechtspersonen die dochtervennootschappen met eigen vermogen (deelnemingen) financieren, en die welke dat met vreemd vermogen (leningen) doen.

13. Volgens de *Nederlandse regering* bezit een „zuivere" holding, die zich uitsluitend bezig houdt met het houden van aandelen en het verrichten van activiteiten in de hoedanigheid van aandeelhouder, zoals bijvoorbeeld het in dat kader ontvangen en doorschuiven van dividenden, niet de hoedanigheid van ondernemer of belastingplichtige, noch zelfstandig noch als onderdeel van een fiscale eenheid. Een dergelijke holdingvennootschap kan dan ook geen aanspraak maken op het in artikel 17 van de Zesde richtlijn bedoelde recht op aftrek.

Volgens de rechtspraak van het Hof (met name het arrest van 26 maart 1987, zaak 235/85, Commissie/Nederland, Jurispr. 1987, blz. 1471) kent de Zesde richtlijn aan de BTW een zeer ruime werkingssfeer toe. Het begrip „economische activiteiten" in de zin van artikel 4 van de Zesde richtlijn moge dan een ruime werkingssfeer hebben, het omvat evenwel niet uitsluitend ten eigen behoeve verrichte handelingen. Als „economische activiteiten" in de zin van artikel 4 zijn enkel aan te merken ten behoeve van derden verrichte activiteiten of activiteiten die daarmee nauw samenhangen. Dit uitgangspunt komt ook tot uitdrukking in artikel 2, lid 1, van de Zesde richtlijn, aangezien de begrippen „leveringen" en „diensten" impliceren, dat slechts die economische activiteiten door de richtlijn worden bestreken, die ten behoeve van een derde worden verricht. Een „zuivere" holding, die min of meer gelijk is te stellen met

een individuele aandeelhouder, houdt zich enkel met vermogensbeheer bezig en verricht als zodanig geen activiteiten jegens de vennootschap waarvan zij de aandelen houdt. Dergelijke activiteiten zijn geen economische prestaties. Dit betekent, dat de door dergelijke vennootschappen ontvangen dividenden niet zijn aan te merken als een aan omzetbelasting onderworpen vergoeding.

Een „zuivere" holding kan ook geen deel uitmaken van een fiscale eenheid, aangemerkt als „een belastingplichtige" in de zin van artikel 4, lid 4, tweede alinea, van de Zesde richtlijn. Rechtspersonen die niet zelf in het economisch verkeer optreden, kunnen nooit in economisch opzicht zodanig met andere personen zijn verweven, dat zij daarmee een eenheid vormen. Dit standpunt vindt bevestiging in de Nederlandse rechtspraak inzake het begrip fiscale eenheid (HR 1 april 1987, nr. 23644, BNB 1987/203).

14. Volgens de *Franse regering* moet men zich bij deze prejudiciële vraag afvragen, of een holdingvennootschap die geen andere activiteiten uitoefent dan die welke samenhangen met het houden van aandelen in dochtervennootschappen, moet worden aangemerkt als een belastingplichtige wanneer haar werkzaamheid bestaat uit het ontvangen van:

— dividend, rente en commissies;

— dividend en rente;

— alleen dividend.

De Franse regering onderzoekt de situatie van de holdingvennootschap in deze drie gevallen in het licht van de Zesde richtlijn.

Wat het eerste geval betreft, vloeit uit de artikelen 2 en 4, leden 1 en 4, van de Zesde richtlijn, in samenhang bezien, voort, dat een holdingvennootschap die als centrale directie tegen betaling van commissies („management fees") voor haar dochtervennootschappen diensten verricht, binnen de werkingssfeer van de BTW valt en als belastingplichtig moet worden beschouwd. Deze stelling vindt steun in artikel 9, lid 2, sub e, derde streepje, van de Zesde richtlijn.

Met betrekking tot het tweede geval is de Franse regering van mening, dat de holdingvennootschap die rente ontvangt op door haar verstrekte leningen, op grond van artikel 13 B, sub d, punt 1, van de Zesde richtlijn BTW-plichtig is. Op grond van deze bepaling geven de Lid-Staten vrijstelling voor de verlening van kredieten en bemiddeling inzake kredieten, alsmede het beheer van kredieten door degene die ze heeft verleend. Deze vrijstelling is slechts nodig omdat de betrokken handelingen binnen de werkingssfeer van de BTW vallen. Het verlenen van kredieten betekent het ter beschikking stellen van fondsen tegen een vergoeding, de rente. Het gaat dus om een vrijgestelde dienstverrichting onder bezwarende titel, die binnen de werkingssfeer van de BTW valt wanneer zij geregeld wordt verricht. De holdingvennootschap heeft dan geen recht op aftrek.

Wat het derde geval betreft, is de Franse regering van mening, dat er economisch ge-

zien van moet worden uitgegaan, dat de holdingvennootschap niet actief deelneemt aan het bestuur van de dochtervennootschappen. Vastgesteld moet evenwel worden, wat de aard is van het dividend. Tot staving van de stelling, dat het dividend wordt betaald voor een dienst bestaande in het ter beschikking stellen van kapitaal, moet worden opgemerkt, dat deelnemingen in de dochtervennootschappen een onlichamelijke zaak vormen, bestemd om er duurzaam opbrengst uit te verkrijgen in de zin van artikel 4, lid 2, van de Zesde richtlijn, en dat het verkrijgen van dividend is verbonden met handelingen inzake aandelen als bedoeld in artikel 13 B, sub d, punt 5, van de Zesde richtlijn. Deze stelling staat echter op gespannen voet met de geest en het doel van het gemeenschappelijk BTW-stelsel, zoals tot uitdrukking gebracht in de tweede en de achtste overweging van de considerans van de Eerste richtlijn (67/227/EEG) van de Raad van 11 april 1967 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen der Lid-Staten inzake omzetbelasting (PB 1967, nr. 71, blz. 1301): de noodzaak van de totstandbrenging van een harmonisatie van wetgevingen inzake omzetbelasting heeft tot doel, de factoren die de mededingingsvoorwaarden kunnen vervalsen, uit te schakelen en aldus te komen tot neutraliteit ten aanzien van de mededinging in die zin, dat binnen elk land op soortgelijke goederen dezelfde belastingdruk zal rusten, ongeacht de lengte van de produktie- en distributieketen. Om dit doel te bereiken, is BTW verschuldigd, berekend over de prijs van het goed of de dienst, onder aftrek van het bedrag aan BTW dat rechtstreeks rust op de kosten van de verschillende bestanddelen van de prijs. Dividend vormt nooit een belast onderdeel van de kostprijs, in tegenstelling tot de eerdergenoemde rente of commissies. Dividend is geen tegenprestatie voor een dienst in de zin van de Zesde richtlijn, aangezien het moet worden aangemerkt als een winstdeling en daardoor dus niet binnen de werkingssfeer van de BTW valt. In het derde geval is de holdingvennootschap dus niet belastingplichtig.

15. De omvang van het recht op aftrek wordt bepaald door de artikelen 17 tot en met 20 van de Zesde richtlijn.

Zo heeft de holdingvennootschap in het derde geval geen recht op aftrek, omdat zij slechts handelingen buiten de werkingssfeer van de BTW verricht en dus niet belastingplichtig is.

Ook in het tweede geval beschikt de holdingvennootschap niet over een recht op aftrek, onder voorbehoud van artikel 17, lid 3, sub c, van de Zesde richtlijn. Zo het dividend overigens werd beschouwd als betaling voor krachtens artikel 13 B, sub d, punt 5, vrijgestelde diensten, zou het van in derde landen gevestigde ondernemingen ontvangen dividend de holdingvennootschap krachtens artikel 17 een recht op aftrek verlenen, wat niet strookt met het doel van de Zesde richtlijn.

In het eerste geval tenslotte heeft de holdingvennootschap overeenkomstig de artikelen 17, lid 5, en 19 van de Zesde richtlijn recht op aftrek voor dat gedeelte van de BTW, dat evenredig is aan het bedrag van de belaste handelingen. Dit recht op aftrek is op dezelfde wijze van toepassing op de holdingvennootschap die is gevestigd in een Lid-Staat die gebruik heeft gemaakt van de in artikel 4, lid 4, tweede alinea, van de Zesde richtlijn voorziene mogelijkheid.

16. De Franse regering geeft het Hof in overweging, de eerste prejudiciële vraag te beantwoorden als volgt:

„Een holdingvennootschap die geen andere activiteiten verricht dan die welke zijn verbonden met het houden van aandelen in dochtervennootschappen:

— is geen belastingplichtige in de zin van de artikelen 4 en 17 van de Zesde BTW-richtlijn, indien zij slechts dividend van haar dochtervennootschappen ontvangt;

— is een vrijgestelde belastingplichtige indien zij, naast het innen van dividenden, financiële diensten verricht zoals genoemd in artikel 13 B, sub d, van deze richtlijn;

— is een gedeeltelijk aan de BTW onderworpen belastingplichtige indien zij, naast het innen van dividenden en het verrichten van financiële diensten, op grond van de artikelen 4 en 6 van de Zesde richtlijn belastbare diensten verricht, waarvoor geen enkele vrijstelling wordt genoten. In die situatie kan enkel de BTW worden afgetrokken over de goederen en diensten die zijn gebruikt ten behoeve van handelingen die recht geven op aftrek in de zin van artikel 17, lid 2, van deze richtlijn."

17. De *Commissie* merkt vooraf op, dat er drie typen holdingvennootschappen moeten worden onderscheiden:

type 1: de holdingvennootschap die uitsluitend dividenden van de dochtermaatschappijen ontvangt en deze doorsluist naar haar aandeelhouders;

type 2: de holdingvennootschap die daarnaast financiële activiteiten verricht, welke in verband staan met het houden van aandelen in andere vennootschappen;

type 3: de holdingvennootschap die, naast financiële activiteiten, ook andere diensten ten behoeve van haar dochtervennootschappen verricht, waarbij de kosten aan de dochters worden toegerekend.

In het eerste geval is er geen sprake van belastingplicht in de zin van artikel 4 van de Zesde richtlijn. In het tweede geval is er wel sprake van belastingplicht, maar gaat het uitsluitend om ingevolge artikel 13 B, sub d, punt 5, van de Zesde richtlijn vrijgestelde diensten. In het derde geval gaat het om een belastingplichtige die deels vrijgestelde deels niet-vrijgestelde diensten verricht. Dit heeft tot gevolg, dat in de eerste twee gevallen de door de holding aan derden betaalde BTW niet aftrekbaar is; in het derde geval is zij gedeeltelijk aftrekbaar, namelijk voor zover zij niet-financiële diensten betreft, volgens de prorata-regel van artikel 17, lid 5, zoals uitgewerkt in artikel 19 van de Zesde richtlijn.

18. Verzoekster is een holding van het eerste type en dus niet belastingplichtig. Het is evenwel niet uit te sluiten, dat zij een holding van het tweede type is, gelet op het feit dat zij een „investment company" is die geen andere activiteiten uitoefent dan die welke samenhangen met het houden van aandelen.

19. De Commissie stelt voor, de eerste vraag ontkennend te beantwoorden, tenzij de nationale rechter vaststelt dat verzoekster financiële diensten verricht die de activiteiten verbonden aan het enkele houden van aandelen te boven gaan. De Commissie geeft het Hof dan ook in overweging, de vraag te beantwoorden als volgt:

„Een holdingvennootschap die geen andere activiteiten heeft dan het houden en beheren van aandelen in dochtervennootschappen, moet niet als een belastingplichtige in de zin van artikel 4 van de Zesde BTW-richtlijn worden aangemerkt."

B — *Vraag 1, sub b*

20. Indien vraag 1, sub a, ontkennend wordt beantwoord, is er volgens *verzoekster* belastingplicht, indien de holdingvennootschap een schakel vormt in en een geïntegreerd onderdeel uitmaakt van een wereldwijd concern, dat veelal onder één naam, de groepsnaam, naar buiten treedt. Het concern als wereldwijde onderneming is als zodanig belastingplichtig en alle onderdelen van het concern maken dan deel uit van deze belastingplichtige. De onderdelen moeten dan voor de toepassing van artikel 17 van de Zesde richtlijn als belastingplichtige worden aangemerkt en zij hebben recht op BTW-aftrek wanneer het concern als zodanig naar gemeenschapsrecht belastbare prestaties verricht.

Het feit dat de diverse onderdelen van het concern over verschillende landen zijn verspreid, doet aan deze stelling niet af, omdat uit de in artikel 4, lid 1, van de Zesde richtlijn gebezigde woorden „(...) ongeacht op welke plaats (...)", volgt, dat een belastingplichtige met dochtermaatschappijen in verscheidene landen, als geheel als belastingplichtige kan worden aangemerkt.

Bovendien zou het beginsel van de fiscale neutraliteit worden geschonden wanneer een uit meerdere rechtspersoon bestaand concern met betrekking tot meerdere onderdelen als belastingplichtig kon worden aangemerkt, waardoor een cumulatie van BTW-heffing zou kunnen ontstaan.

21. De *Nederlandse regering* is van mening, dat er holdingmaatschappijen kunnen bestaan die zich door hun optreden jegens hun dochtervennootschappen zodanig van een individuele aandeelhouder onderscheiden, dat het in strijd zou zijn met het doel en de strekking van het BTW-stelsel om ze niet als belastingplichtig aan te merken. Wanneer het een holdingvennootschap betreft die binnen concernverband ten behoeve van alle met haar verbonden vennootschappen een wezenlijke economische functie vervult, mag het recht op aftrek haar dus niet worden ontzegd. Dit kan het geval zijn bij een tot een, al dan niet wereldwijd, concern behorende holdingvennootschap, die binnen dat concern de functie heeft van een beleidsbepalend en besturend orgaan ten dienste van de binnen het concern opererende werkmaatschappijen. Deze situatie kan worden versterkt door het feit dat belangrijke bestuurders van het concern in deze holdingvennootschap zitting hebben en/of door het feit dat de holdingvennootschap, naast het houden van aandelen, ook buiten dat kader liggende activiteiten ten behoeve van het concern ontplooit, zoals bijvoorbeeld management-, financierings- en advieswerkzaamheden. Een dergelijke holdingvennootschap vervult hiermee als beleidsbepalend en besturend orgaan een wezenlijke economische functie binnen concernverband en maakt als het ware deel uit van de afzonderlijke werkmaatschappijen, waarmee zij in feite kan worden vereenzelvigd.

Een holdingvennootschap die binnen concernverband een dergelijke rol vervult, maakt deel uit van de fiscale eenheid in de zin van artikel 4, lid 4, tweede alinea, van

de Zesde richtlijn. Wegens de nauwe samenhang tussen de handelingen van deze holdingmaatschappij en de ondernemersactiviteiten van de werkmaatschappijen kan worden gesproken van een nauwe economische verwevenheid tussen de werkmaatschappijen en de holdingvennootschap. Gezien het concernverband is er ook sprake van een financiële en organisatorische verwevenheid. Voor het recht op aftrek ex artikel 17 van de Zesde richtlijn betekent dit, dat de fiscale eenheid, als belastingplichtige, de belasting in aftrek kan brengen voor zover zij belastbare prestaties verricht.

Het feit, dat de beleidsbepalende en besturende holdingvennootschap kan worden vereenzelvigd met elk van de werkmaatschappijen, wordt versterkt door het feit dat de kosten van deze holdingvennootschap doorgaans worden doorberekend aan de werkmaatschappijen. Onder deze omstandigheden moet worden geconcludeerd, dat zo een fiscale eenheid ontbreekt, aan de beleidsbepalende en besturende holdingvennootschap toch een recht op aftrek moet worden toegekend. Gezien de bijzondere positie die deze holdingvennootschap ten opzichte van de werkmaatschappijen inneemt, ligt het in de rede om de mate van aftrek afhankelijk te stellen van de mate van aftrek die aan de betrokken werkmaatschappijen zelf toekomt. Tot staving van deze stelling beroept de Nederlandse regering zich op het arrest van het Hof van 8 maart 1988 (zaak 165/86, Intiem, Jurispr. 1988, blz. 1471), waaruit moet worden afgeleid dat het aftrekrecht een ruimer toepassingsgebied heeft dan de tekst van de bepalingen van de Zesde richtlijn doet vermoeden. De aftrekregeling moet aldus worden toegepast, dat het toepassingsgebied ervan zoveel mogelijk samenvalt met het terrein van de beroepsactiviteit van de belastingplichtige. Naar analogie hiervan moet het recht op aftrek worden toegestaan wanneer een beleidsbepalende en besturende holdingvennootschap in feite wordt vereenzelvigd met de werkmaatschappijen.

De Nederlandse regering stelt dan ook voor, vraag 1, sub b, bevestigend te beantwoorden. In een feitelijke situatie zoals die welke aan het hoofdgeding ten grondslag ligt, bestaat er noch een belastingplicht noch een recht op aftrek, aangezien verzoekster, gelet op de door haar binnen het concern ingenomen plaats, geen beleidsbepalende en besturende holdingvennootschap lijkt te zijn.

22. Volgens de *Franse regering* staat de door haar ten aanzien van vraag 1, sub a, gegeven beschouwing los van de vraag, of de holdingvennootschap tot een wereldwijd concern behoort. Artikel 4, lid 4, tweede alinea, van de Zesde richtlijn kan namelijk niet aldus worden uitgelegd, dat de Lid-Staten personen die in verschillende staten zijn gevestigd, ongeacht of dit Lid-Staten dan wel derde landen zijn, als één belastingplichtige zouden mogen beschouwen. De hoedanigheid van belastingplichtige moet in het binnenland worden beoordeeld. De Franse regering geeft dan ook in overweging, op de tweede vraag van het Gerechtshof Arnhem te antwoorden, dat de hoedanigheid van belastingplichtige ingevolge de artikelen 2 tot en met 4 van de Zesde richtlijn moet worden beoordeeld in het binnenland in de zin van artikel 3 van deze richtlijn.

23. Volgens de *Commissie* is het niet van belang, of de betrokken holdingvennootschap al dan niet een schakel vormt in een wereldwijd concern. Wil er sprake zijn van belastingplicht in de zin van artikel 4, lid 1, van de Zesde BTW-richtlijn, dan moet een vennootschap de in artikel 4, lid 2, genoemde economische activiteiten verrichten. Doet zij dit niet, dan wijzigt de omstandigheid dat zij deel uitmaakt van een internationale groep, niets aan het feit dat zij niet aan de BTW is onderworpen. De Commissie geeft het Hof in overweging, de vraag aldus te beantwoorden, dat het niet van belang is dat de holdingvennootschap een

geïntegreerd onderdeel vormt van een internationaal concern, waarvan andere onderdelen wel belastbare prestaties verrichten.

C — *De vragen 2, sub a, en 2, sub b*

24. *Verzoekster* is in de eerste plaats van mening, dat indien een holdingvennootschap als belastingplichtige moet worden aangemerkt, de door haar verrichte activiteiten handelingen als bedoeld in artikel 13 B, sub d, punt 5, van de Zesde richtlijn zijn. Er is dan sprake van handelingen inzake aandelen in vennootschappen in de zin van die bepaling. Bijgevolg bestaat er geen recht op aftrek van de belasting, onder voorbehoud van de toepassing van het bepaalde in artikel 17, lid 3, sub c, van de Zesde richtlijn.

Indien op vraag 1, sub b, moet worden geantwoord, dat de holdingvennootschap een belastingplichtige is, dan is er sprake van een belastingplichtige die deel uitmaakt van een wereldwijd concern. De belastingplichtige heeft als zodanig recht op aftrek, indien het concern naar gemeenschapsrecht belastbare prestaties verricht.

25. Ten aanzien van vraag 2, sub b, is verzoekster van mening, dat het antwoord anders moet luiden indien de holdingvennootschap, als onderdeel van het wereldwijde concern, voor de toepassing van artikel 17 van de Zesde richtlijn als belastingplichtige moet worden aangemerkt. In die situatie bestaat er immers recht op aftrek van omzetbelasting, indien het concern als zodanig naar EEG-maatstaven belastbare prestaties verricht.

26. De *Nederlandse regering* is van mening, dat zo een holdingvennootschap die zich uitsluitend bezig houdt met het houden van aandelen en daarmee nauw samenhangende activiteiten, als een belastingplichtige moest worden aangemerkt, deze activiteiten handelingen in de zin van artikel 13 B, sub d, punt 5, van de Zesde richtlijn zouden zijn. Er is dan ook geen enkele reden om dit soort activiteiten vanuit een fiscaal oogpunt te beschouwen. Er bestaat dan slechts een recht op aftrek in het kader van artikel 17, lid 3, sub d, van de Zesde richtlijn. Slechts in geval van een beleidsbepalende en besturende holdingvennootschap moet het recht op aftrek worden toegekend, indien en voor zover de met de holdingvennootschap verbonden werkmaatschappijen het recht op aftrek toekomt.

27. Gelet op de door haar op de eerste twee vragen voorgestelde antwoorden is de *Franse regering* van mening, dat de vragen 2, sub a, en 2, sub b, van de verwijzende rechter geen beantwoording behoeven.

28. De holdingvennootschap die niet alleen dividenden van haar dochtermaatschappijen ontvangt en deze doorsluist naar haar eigen aandeelhouders, maar bovendien financiële activiteiten verricht, is volgens de *Commissie* niet belastingplichtig voor de met het dividend verband houdende activiteiten, en vrijgesteld belastingplichtig waar het gaat om de financiële activiteiten. Dit is slechts anders indien de betaalde BTW betrekking heeft op andere dan vrijgestelde activiteiten.

29. Volgens de Commissie wenst de verwijzende rechter met vraag 2, sub b, in wezen te vernemen, of verzoekster met andere Polysar-vennootschappen, waarvan de activiteiten niet zijn vrijgesteld, deel uitmaakt van een fiscale eenheid als bedoeld in artikel 4, lid 4, van de Zesde richtlijn. Het staat aan

de nationale rechter om uit te maken, of in casu aan de door dit artikel gestelde feitelijke voorwaarden is voldaan. Volgens de Commissie maakt verzoekster geen deel uit van een fiscale eenheid. Immers, enkel binnen één Lid-Staat gevestigde natuurlijke of rechtspersonen kunnen een fiscale eenheid vormen. Blijkens het organisatieschema van het Polysar-concern zijn de Nederlandse vennootschappen Polysar Nederland BV en Polysar Handelsmaatschappij BV een 100% respectievelijk 97% dochtermaatschappij van de moedermaatschappij Polysar Ltd, en niet van verzoekster. De ene is een produktiemaatschappij, de ander een verkoopmaatschappij. Onder deze omstandigheden is het niet aannemelijk, dat verzoekster met die vennootschappen financieel, economisch en organisatorisch nauw is verbonden.

30. Concluderend geeft de Commissie het Hof in overweging, de vragen 2, sub a, en 2, sub b, te beantwoorden als volgt:

„Prestaties van financiële aard die een holdingvennootschap verricht naast het houden en beheren van aandelen in dochtervennootschappen, doch die daarmee verband houden, zijn vrijgesteld van BTW ingevolge artikel 13 B, sub d, punt 5, van de Zesde BTW-richtlijn.

Het maakt voor het antwoord op de eerste en de tweede vraag geen verschil, dat de holdingvennootschap een geïntegreerd onderdeel vormt van een internationaal concern, waarvan andere onderdelen wel belastbare prestaties verrichten."

G. F. Mancini
rechter-rapporteur